

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

EUROPEAN ANTI POVERTY NETWORK ES

**Dossiers
del Tercer
Sector**

núm. 25
abril de 2013

L'ajuda alimentària a Catalunya

Subvenciona:

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE SANIDAD, SERVICIOS SOCIALES
E IGUALDAD

POR SOLIDARIDAD
OTROS FINES DE INTERÉS SOCIAL

Índex

1. L'augment de les necessitats d'ajuda alimentària a Catalunya	3
2. Catalunya i l'Estat espanyol, en situació d'emergència social	3-5
3. Els programes d'ajuda alimentària a Catalunya	5-16
3.1- El Pla d'Ajuda alimentària de la UE	5-8
3.1.1- Història i funcionament del pla	5-6
3.1.2- El Pla d'Ajuda alimentària de la UE, en el context de crisi econòmica	6-7
3.1.3- La reducció del pla europeu a partir de 2014	8
3.2- Altres programes d'ajuda alimentària a Catalunya	9-16
3.2.1- Els bancs dels aliments	9-11
3.2.2- La Creu Roja a Catalunya	11-12
3.2.3- Càritas	13-14
3.2.4- Les entitat socials d'àmbit local i comarcal	14
3.2.5- Les ajudes per a alimentació de l'administració pública	15
3.2.6- La Taula dels Excedents Alimentaris	15-16
4- Conclusions i propostes d'actuació	16-17

1. L'augment de les necessitats d'ajuda alimentària a Catalunya

Les necessitats d'ajuda alimentària han anat en augment tant a Catalunya com al conjunt de l'Estat espanyol des que va començar la crisi econòmica l'any 2008. Els programes per cobrir necessitats d'aquest tipus han experimentat un augment dels seus beneficiaris, com mostren les dades del Banc dels Aliments, la Creu Roja o Càritas, tres de les principals organitzacions que ofereixen aquest tipus d'ajut arreu de Catalunya.

Els quatre bancs d'aliments que funcionen a Catalunya, un a cada demarcació, van atendre durant el 2011 un total de 205.499 persones, un 11,61% més que l'any anterior, segons les darreres memòries que han publicat.

Per la seva banda, la Creu Roja va distribuir lots amb aliments i productes bàsics a 158.511 persones l'any 2010, 192.674 el 2011 i 217.093 el 2012. És a dir, des de l'any 2010, han augmentat un 37% les persones que reben aquest tipus d'ajuda per part de la Creu Roja.

Les últimes dades que ha fet públiques Càritas Diocesana de Barcelona també corroboren aquesta tendència. L'entitat va distribuir 4.898.952 € en ajudes per cobrir necessitats alimentàries i bàsiques durant el 2011, un 30% més que l'any anterior.

Davant d'aquesta situació, la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya ha decidit dedicar un dossier monogràfic a aquest tema. El dossier comença analitzant les causes i conseqüències de la crisi econòmica, especialment a Catalunya i l'Estat espanyol, per la seva relació directa amb l'augment de les necessitats alimentàries. Posteriorment, es repassen els principals programes d'ajuda alimentària que es desenvolupen a Catalunya actualment i, finalment, s'estableixen línies estratègies i propostes d'actuació per als propers anys.

2. Catalunya i l'Estat espanyol, en situació d'emergència social

La societat catalana i espanyola han acusat especialment l'impacte d'una crisi econòmica i financera internacional, que es va iniciar als Estats Units l'any 2008 i es va estendre immediatament per països arreu del món. La major gravetat de la crisi econòmica a Espanya es deu principalment al denominat boom immobiliari, que va propiciar que es construïssin 6,6 milions d'habitatges arreu de l'Estat entre 1997 i 2007 i que el seu preu pugés un 191%, en gran mesura per l'especulació.

Durant aquest període, la construcció i la venda de pisos va ser possible gràcies a la facilitat d'accés al crèdit bancari. El principal exponent d'aquest fenomen són les anomenades hipoteques escombraries, préstecs que es concedien a persones amb escassa solvència, que també es troben en l'origen de la crisi econòmica i financera als Estats Units (on eren conegudes com a *subprime*).

Això no obstant, a partir de l'any 2007, els bancs espanyols van començar a tenir problemes de liquiditat en el marc de la crisi econòmica i financera internacional, cosa que va agreujar l'esgotament del model de creixement econòmic espanyol, basat en la construcció. Cal recordar

que l'any 2004 els treballadors del sector de la construcció sumaven un total de 2.094.100 persones, un 12,09% de la població ocupada d'arreu de l'Estat.

Així doncs, la davallada del sector de la construcció explica el creixement de les taxes d'atur a Espanya durant els primers anys de la crisi, tot i que posteriorment els seus efectes també s'han estès a la resta de sectors. Arreu de l'Estat, la taxa d'atur gairebé s'ha doblat entre 2008 i 2012, passant del 13,91% al 26,02%, mentre que a Catalunya ha crescut de l'11,82 al 23,94% en el mateix període. A finals de febrer de 2013, el nombre de persones en atur se situava en 5.040.222 arreu de l'Estat i en 665.176 a Catalunya.

Espanya va ser el país amb la taxa d'atur més elevada de la Unió Europea durant el 2012, tenint en compte el promig dels quatre trimestres de l'any. Això no obstant, durant el darrer trimestre de 2012, Grècia va superar la taxa d'atur espanyola, arribant al 26,5%. La taxa d'atur espanyola també se situa molt per sobre del 10,8% de la mitjana de la Unió Europea.

Una altre fenomen preocupant és l'elevat nombre de famílies amb tots els seus membres actiu a l'atur, que sumen 1.833.700 arreu de l'Estat i representen un 11,89% de les llars catalanes. Només a Catalunya, gairebé 100.000 llars no tenen cap tipus d'ingrés, segons un informe de CCOO de 2012.

Paral·lelament, també està creixent les persones que porten més d'un any buscant feina (els anomenats aturats de llarga durada). Aquesta xifra s'ha quadruplicat entre 2008 i 2012 arreu de l'Estat fins arribar a 3.280.400 i s'ha quintuplicat a Catalunya, on ja hi ha 498.300 persones en aquesta situació.

L'augment de l'atur de llarga durada, juntament amb l'enduriment de les condicions d'accés a diverses prestacions per a persones a l'atur o amb dificultats socioeconòmiques, també ha comportat que moltes d'elles hagin perdut o hagin vist disminuir les ajudes públiques amb què comptaven anteriorment.

En aquest sentit, cal recordar que el govern estatal va aprovar el juliol de 2012 reduir l'import de la prestació d'atur a partir del setè mes entre els nous perceptors d'aquesta d'ajuda i que, el mes següent, va restringir les condicions d'accés al denominat pla Prepara (l'ajuda de 400 euros per a persones desocupades sense prestació d'atur). Així per exemple, es va excloure de la prestació els joves que viuen a casa, si els ingressos de la llar dividits entre el nombre de membres de la família supera el 75% del salari mínim interprofessional (645,30 euros al mes).

En el cas de Catalunya, també es van endurir les condicions per accedir a la Renda Mínima d'Inserció (RMI) el setembre de l'any 2011, només un mes després de la polèmica que va suscitar l'endarreriment del pagament de la RMI del mes d'agost. El govern català considerava que s'havia desvirtuat l'esperit original de la RMI, una prestació creada el 1997 per a persones amb especials dificultats sociolaborals, des que havien començat a percebre-la persones que havien perdut la feina per causes directament relacionades amb la crisi. Per això, el decret que va reformar les condicions d'accés a la RMI exclou d'aquesta prestació "les persones que només presentin una problemàtica laboral derivada de la manca o pèrdua de feina, que no acreditin una dificultat social o d'inserció laboral afegides".

També es van imposar moltes altres condicions, entre les quals figuren les següents: no poder superar el còmput total de 641 euros mensuals (si, a més de la RMI, es reben altres prestacions), haver residit a Catalunya un mínim de 2 anys (enlloc d'1 com abans) o rebre la prestació durant un màxim de 5 anys (abans no hi havia termini).

Més persones sota el llindar de la pobresa

Les restriccions per accedir a prestacions públiques com aquestes s'emmarquen en un context general de retallades de polítiques i serveis públics. La coincidència d'aquestes retallades amb l'augment de les taxes d'atur està comportant un progressiu empobriment de la població catalana.

A Catalunya, les persones que viuen sota el llindar de la pobresa ja representen un 19,1% de la població, un percentatge que s'eleva al 26,4% en el cas de la infància, segons dades de l'Idescat de desembre de 2012. La taxa de pobresa de Catalunya se situa per sobre de la mitjana de la Unió Europea (16,9%), però per sota de la dada espanyola (21,8%).

En aquest context social i econòmic, un 15,2% de les llars catalanes presenten carències en necessitats bàsiques relacionades amb l'alimentació, l'habitatge, el lleure, el transport o les noves tecnologies, segons la darrera Enquesta de Condicions de Vida de l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Pel que fa a les necessitats alimentàries, l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) també assenyala que la proporció de persones que no poden permetre's menjar carn, pollastre o peix almenys un cop cada dos dies ha crescut de l'1,4 al 3,4% entre 2009 i 2011.

L'augment de les taxes d'atur i de pobresa estan comportant, doncs, un increment de les persones que tenen dificultats per cobrir les seves necessitats alimentàries i bàsiques. Davant d'aquesta situació, els programes i serveis d'ajuda alimentària, que s'analitzen a continuació, estan adquirint una importància creixent.

3. Els programes d'ajuda alimentària a Catalunya

Catalunya compta amb diverses ajudes, serveis i programes per cobrir les necessitats alimentàries de les persones en situació de vulnerabilitat. D'una banda, entitats socials com el Banc dels Aliments, la Creu Roja i Càritas desenvolupen els principals programes d'ajuda alimentària del país, que consisteixen majoritàriament en la distribució de productes bàsics. De l'altra, l'administració pública també contribueix a cobrir les necessitats alimentàries de les persones en situació de dificultat, especialment amb ajudes econòmiques.

Actualment, el Pla d'Ajuda Alimentària de la Unió Europea (UE), finançat amb fons comunitaris, és el programa de major abast que ofereix aquest tipus d'ajuda a Catalunya. Però, juntament amb aquest pla, es desenvolupen moltes altres iniciatives, com ara recaptar aliments o actuacions per aprofitar els excedents alimentaris en favor dels col·lectius socials més vulnerables.

En aquest apartat, es detallen les característiques dels diferents programes i serveis d'ajuda alimentària que es desenvolupen arreu de Catalunya.

3.1- El Pla d'Ajuda alimentària de la UE

3.1.1- Història i funcionament del pla

Els orígens del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE es remunten el 1986, any en què les onades de fred que van assolir diferents països europeus van conduir el govern comunitari a impulsar un programa que donés resposta a les necessitats de les persones amb dificultats socials i econòmiques, més vulnerables al efectes de les baixes temperatures.

Concretament, va decidir posar un programa d'ajuda alimentària, que permetés aprofitar els excedents agrícoles que es generaven als mercats europeus per distribuir ajuda alimentària entre les persones amb dificultats socials i econòmiques. Això explica que, des dels seus orígens, aquest programa europeu s'hagi emmarcat en la Política Agrària Comuna (PAC) de la UE.

Tradicionalment, aquest programa ha permès distribuir entre els col·lectius socials més vulnerables productes fabricats a partir dels excedents alimentaris, o bé comprats amb diners procedents de la seva venda. Això no obstant, amb el pas del temps, han disminuït els excedents alimentaris, cosa que ha portat la Comissió Europea a assignar una dotació econòmica al pla des de l'any 2009. Amb aquesta partida, es poden comprar productes alimentaris complementaris als excedents.

En el cas espanyol, l'organisme responsable del Pla d'ajuda alimentària de la UE és el FEGA (Fons Espanyol de Garantia Agrària), adscrit al Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient. El FEGA s'encarrega de planificar i coordinar el desenvolupament del programa a l'Estat espanyol, però delega la seva gestió en organitzacions socials mitjançant un concurs públic anual. També és objecte d'una convocatòria anual la licitació de les empreses agroalimentàries que proporcionen a les organitzacions socials els aliments a repartir entre les persones en situació de vulnerabilitat.

Cada pla anual consta de diferents fases de distribució d'aliments – normalment tres o quatre – per tal de garantir una ajuda continuada a les persones en situació de vulnerabilitat, l'última de les quals sol desenvolupar-se durant el primer trimestre de l'any posterior a la convocatòria. Així per exemple, el Pla d'Aliments de 2012 no es va acabar d'executar l'any passat, sinó que ha finalitzat durant el primer trimestre de 2013.

Al llarg de les diferents fases de distribució del programa, les entitats gestores del programa fan arribar els aliments a d'altres entitats socials, que són les que reparteixen els productes bàsics als destinataris finals. Entre aquestes entitats, figuren parròquies i entitats religioses, administracions locals o organitzacions socials que atenen a diferents col·lectius en situació de vulnerabilitat (immigració, dones, infants, persones amb discapacitat...).

Arreu de l'Estat espanyol, la Creu Roja va gestionar el Pla d'Ajuda Alimentària de la UE des de 1987 fins el 2005 de forma ininterrompuda, mentre que, entre 2006 i 2008, ho va fer el Banc dels Aliments. A partir de 2009, el Pla d'Ajuda Alimentària de la UE ha estat gestionat al 50% per la Creu Roja i el Banc dels Aliments, si bé l'any 2009 Càritas també en va gestionar una petita part.

Segons dades dels bancs d'aliments, els fons procedents del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE representen prop del 40% dels productes bàsics que reparteixen arreu de l'Estat. Així doncs, aquest programa europeu és fonamental per garantir la cobertura de les seves necessitats bàsiques de les persones en situació de vulnerabilitat.

3.1.2- El Pla d'Ajuda Alimentària de la UE, en el context de crisi econòmica

Enmig de context de crisi econòmica i financera, la Comissió Europea ha mantingut estable el pressupost del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE entre 2010 i 2012, que s'ha situat al voltant dels 500 milions d'euros anuals. Això no obstant, el pressupost del pla a l'Estat espanyol ha augmentat un 62% entre 2010 i 2012 (veure taula 1).

Arreu de l'Estat, el Pla d'Ajuda Alimentària de la UE de 2012 va comptar amb una dotació econòmica de 80,4 milions d'euros i va suposar la distribució de 67,4 milions de Kg d'aliments entre prop de 2.000.000 persones, mitjançant les 9.000 entitats adherides al programa. Aquests recursos van ser gestionats aproximadament a parts iguals per la Creu Roja i la Federació de Bancs d'Aliments d'Espanya (FESBAL).

Si el pressupost del pla europeu ha augmentat a l'Estat espanyol, tot i mantenir-se estable en el conjunt de la UE, és per l'especial gravetat de la crisi econòmica a Espanya. Cal tenir en compte que la Comissió Europea decideix la dotació econòmica de cada Estat tenint en compte indicadors com els següents: el Producte Interior Brut (PIB), el percentatge de població en risc d'exclusió social i la població total del país.

Això no obstant, cal matisar que l'augment de la dotació econòmica del pla a Espanya no ha vingut acompanyada d'un increment dels aliments repartits, ja que el volum de productes repartits ha disminuït un 49,32% entre 2011 i 2012 (veure taula 1). Aquesta tendència a la baixa es pot atribuir principalment a dos motius. D'una banda, durant el 2011, es va repartir un major volum de productes fabricats a partir d'excedents alimentaris, per la qual cosa l'assignació econòmica per comprar productes als mercats convencionals va ser menor. De l'altra, durant el 2012, es va ampliar la gamma de productes a repartir entre les persones en situació vulnerable. Així, a més de lactis (llet UHT i de continuació en pols) i cereals (pastes, galetes, cereals infantils), es van distribuir per primer cop llegums, oli d'oliva, conserves de peix, sucs, fruita en conserva i aliments infantils, cosa que va encarir el preu de les comandes.

El FEGA distribueix els productes procedents del pla europeu entre els diferents territoris de l'Estat en funció d'indicadors objectius com els següents: la taxa d'atur, els índexs de pobresa i exclusió social o el nombre de persones amb menys recursos de cada província. En el cas de Catalunya, el Pla d'ajuda alimentària de la UE de 2012 va suposar la distribució de 9.727.014,52 kg d'aliments entre 301.853 persones, mitjançant les 1.027 entitats adherides al programa, i va comptar amb una dotació econòmica de 10.890.222 euros.

Igual que a la resta de l'Estat, la Creu Roja i el Banc dels Aliments també gestionen parts gairebé equivalents del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE a Catalunya. Durant el 2012, la Creu Roja va repartir 4.863.563,6 Kg d'aliments entre 151.772 persones, mitjançant 491 entitats adherides al programa. Per la seva banda, el Banc dels Aliments va distribuir 4.863.450,92 Kg de productes bàsics entre 150.081 persones, a través de 536 entitats.

Pels mateixos motius que al conjunt de l'Estat espanyol, el volum total d'aliments repartits a Catalunya també ha disminuït prop del 49% entre 2011 i 2012. En aquest context, la Creu Roja i el Banc dels Aliments s'han vist empesos a reduir el volum de productes repartits per persona per arribar al màxim de persones possibles, o bé a complementar els aliments finançats amb fons europeus amb altres vies de subministrament, com els recaptats d'aliments o les donacions de les empreses.

El perfil de les persones que reben aquest tipus d'ajuda també ha variat durant els darrers anys. Als col·lectius tradicionalment vulnerables (com la població d'origen immigrant, les persones amb discapacitat, les dones en situació de dificultat, la gent gran o amb dependència, etc), s'hi han afegit moltes altres persones que es troben en situació de vulnerabilitat per causes directament relacionades amb la crisi, i especialment per la pèrdua de feina. Entre elles, es troben moltes famílies amb menors a càrrec amb un o més membres a l'atur, que reben, en molts casos, ajuda alimentària per als seus fills i filles.

Taula 1: Pla d'Ajuda Alimentària de la UE a l'Estat espanyol (2010-2012)

Any	Quantitat aliments (kg)	Beneficiaris/àries	Entitats adherides	Import econòmic (€)
2010	63.000.000	1.500.000	8.000	49.500.000
2011	133.000.000	1.825.000	8.500	70.000.000
2012	67.400.000	2.000.000	9.000	80.400.000

Taula 2: Pla d'Ajuda Alimentària de la UE a Catalunya (2010-2012)

Any	Quantitat aliments (kg)	Beneficiaris/àries	Entitats adherides	Import econòmic (€)
2010	10.146.091	266.920	1.018	7.980.181
2011	19.071.906,10	294.164	1.011	10.150.714
2012	9.727.014,52	301.853	1.027	10.890.222

3.1.3- La reducció del pla europeu a partir de 2014

La reducció dels fons procedents del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE es podria agreujar encara més a partir de l'any 2014. La Comissió Europea va presentar el 24 d'octubre de 2012 una proposta que preveu destinar 2.500 milions d'euros a aquest pla entre els anys 2014 i 2020, cosa que representa 357 milions d'euros anuals enfront dels 500 actuals, és a dir, una reducció de fons del 30%.

La proposta de la Comissió Europea per al període 2014-2020, que encara està subjecta a modificacions durant 2013, és el resultat dels debats mantinguts pels estats membres durant més d'un any, després d'una sentència del Tribunal de Justícia de la UE sobre el Pla d'Ajuda Alimentària. L'abril de 2011, aquesta sentència prohibia destinar al pla d'ajuda alimentària una dotació econòmica complementària a l'obtinguda mitjançant els excedents dels mercats europeus, tal com reclamava una denúncia interposada per Alemanya i secundada per d'altres estats europeus com Suècia. Segons aquest grup d'Estats, aquestes partides econòmiques complementàries havien desvirtuat el sentit original del pla, que justament es va emmarcar en la PAC (Política Agrària Comuna) per donar sortida als excedents agrícoles.

Aquesta sentència va fer perillar la continuïtat del Pla d'Ajuda Alimentària durant els anys 2012 i 2013, però, a finals de 2011, es va acordar prorrogar l'actual sistema de finançament fins a finals d'aquest any, a l'espera de trobar una nova solució a partir de 2014. La solució proposada per la Comissió Europea consisteix en finançar aquest pla d'ajuda alimentària amb fons de la Política de Cohesió de la UE, més vinculada als programes comunitaris de caràcter

social que la PAC. A diferència del pla actual, el nou fons procedent de la Política de Cohesió només cobrirà el 85% de l'ajuda alimentària a les persones en situació de vulnerabilitat, mentre que el 15% haurà de ser aportat per cadascun dels estats.

La pròpia comissió europea ha reconegut que, amb el nou pressupost previst per al pla, només es cobriran les necessitats alimentàries d'una desena part dels 40 milions d'europeus que no tenen diners per alimentar-se. Així doncs, no està garantida de cara al futur de l'ajuda alimentària que actualment reben moltes persones arreu de Catalunya, l'Estat espanyol i la UE.

3.2- Altres programes d'ajuda alimentària a Catalunya

Els principals programes d'ajuda alimentària de Catalunya són desenvolupats pel Banc dels Aliments, la Creu Roja i Càritas. Com s'ha comentat en l'apartat anterior, les dues primeres gestionen el Pla d'Ajuda Alimentària de la UE, però també desenvolupen molts altres projectes d'ajuda bàsica, que estan adquirint una importància creixent davant de la davallada de fons europeus. D'altra banda, Càritas distribueix tant lots d'aliments com ajudes econòmiques per adquirir productes bàsics, a més de comptar amb diversos menjadors socials arreu de Catalunya.

A continuació, es descriuen les principals característiques d'aquestes tres entitats i s'expliquen quins altres projectes d'ajuda alimentària desenvolupen, al marge del programa europeu.

3.2.1- El bancs dels aliments

Els bancs dels aliments són fundacions benèfiques privades, sense ànim de lucre i independents de tota ideologia econòmica, política o religiosa que lluiten contra la pobresa i el malbaratament alimentari per un món més just. La fundació s'organitza de forma provincial, de manera a Catalunya existeixen quatre bancs dels aliments, un per demarcació (la Fundació del Banc dels Aliments de Barcelona, el Banc dels Aliments de les comarques de Tarragona, el Banc dels Aliments de les comarques de Girona i Banc dels Aliments de Lleida). En algunes comarques catalanes, els bancs dels aliments també compten amb delegats que promouen i supervisen les tasques d'ajuda alimentària dels seus respectius territoris.

Barcelona va ser la primera ciutat de l'Estat espanyol on es va crear un Banc d'Aliments l'any 1987 i, d'ençà aleshores, aquest concepte es va estendre a la resta de províncies de l'Estat. Actualment, la FESBAL (Federación Española de Bancos de Alimentos), fundada l'any 1996, agrupa 53 bancs dels aliments (un per província), entre ells els quatre que funcionen a Catalunya.

Al seu torn, la FESBAL és membre de la Federació Europea de Bancs dels Aliments (FEBA), que aplega 247 bancs d'aliments de 21 països. A Europa, el primer Banc dels Aliments es va fundar a la ciutat de París el 1984, tot i que els orígens d'aquest concepte a nivell internacional es remunten el 1966, quan es va crear el primer Banc dels Aliments a Phoenix, a Arizona (EEUU). Arreu del món, existeixen actualment bancs dels aliments a 39 països.

Els bancs dels aliments obtenen els productes bàsics que després distribueixen entre les persones en situació de vulnerabilitat a través de diferents fonts de subministrament. A

Catalunya, el Pla d'ajuda alimentària de la UE segueix sent una de les més importants, però també es desenvolupen altres línies d'actuació, que es detallen a continuació.

Actuacions per evitar el malbarament i destinar els excedents a l'ajuda alimentària

Els bancs dels aliments contribueixen a la creació de cadenes solidàries per posar en contacte les indústries agroalimentàries, els establiments comercials i les entitats socials. D'aquesta manera, es poden aprofitar els productes que no es comercialitzen, però estan en bon estat, per distribuir-los entre les persones en situació de vulnerabilitat que atenen aquestes entitats.

Entre les principals fonts de proveïment d'aliments, figuren les principals cadenes de distribució de Catalunya (supermercats, hipermercats...) i les seves plataformes logístiques, els magatzems des dels quals distribueixen els productes als seus establiments. Normalment, els bancs dels aliments recullen els excedents per repartir-los posteriorment entre les entitats socials, que al seu torn les fan arribar als destinataris finals. Però, en el cas dels supermercats, tenint en compte que molts dels productes que venen són de consum immediat, són les pròpies entitats beneficiàries les que recullen els excedents en nom del Banc dels Aliments.

A més de recollir els excedents dels supermercats, els bancs dels aliments també recuperen productes frescos o del dia en mercats, pastisseries, forns de pa, hotels o empreses de càtering. Així per exemple, la Fundació del Banc dels Aliments de Barcelona manté un acord amb Mercabarna, el mercat majorista més gran d'Espanya, per recollir els excedents de producte fresc que no han pogut ser comercialitzats pels paradistes. A més, des de l'any 2010, la Fundació del Banc dels Aliments de Barcelona també compta el programa de la xarxa del fred, per conservar adequadament els refrigerats i els congelats i distribuir-los posteriorment entre les persones en situació de vulnerabilitat.

També cal destacar que els Bancs dels Aliments també han ideat un mecanisme per gestionar els seus propis excedents, és a dir, aquells productes que sobrepassen la capacitat de gestió de les entitats beneficiàries del seu àmbit territorial. Amb aquesta finalitat, s'han establert intercanvis entre bancs d'aliments, que permeten fer arribar els excedents a aquells bancs que sí poden canalitzar aquesta ajuda.

Col·laboració amb el sector agrícola

Els bancs dels aliments són beneficiaris del Programa de fruites i hortalisses de retirada de mercat (SERMA), mitjançant el qual la UE subvenciona la retirada de fruites i hortalisses si es destinen a altres usos al marge del mercat, el més import dels quals és l'ajut humanitari. Els productes agrícoles recollits mitjançant aquest programa són repartits entre entitats acreditades pel Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya. Entre 2007 i 2011, aquestes entitats s'han triplicat, passant de 153 a 500 arreu de Catalunya, i els seus beneficiaris s'han quadruplicat fins arribar a les 111.510 persones.

A més, els agricultors desenvolupen juntament amb el Banc dels Aliments un projecte per convertir la fruita de retirada en suc natural, que també es distribueixen entre les persones en situació de dificultat.

Recaptes d'aliments

Els bancs dels aliments organitzen periòdicament recollides d'aliments (o recaptes), dirigides al conjunt de la ciutadania, o bé a col·lectius o comunitats concretes (empreses, escoles, associacions...).

Moltes d'aquestes iniciatives estan vinculades a campanyes de sensibilització sobre les necessitats de les persones en situació de vulnerabilitat. Bona mostra d'això és el Gran Recapte, la iniciativa anual més important dels quatre bancs dels aliments de Catalunya, que té per objectiu de recollir la màxima quantitat possible de productes bàsics de llarga durada (llegums seques, llet, oli, llaunes de conserva de peix, tomàquet natural...).

El Gran Recapte se celebra des de l'any 2009, però, des de 2011, el Banc dels Aliments l'organitza conjuntament amb l'Obra Social "la Caixa", en el marc d'un acord subscrit per les dues entitats. En la seva última edició, celebrada entre el 30 de novembre i l'1 de desembre de 2012, els bancs dels aliments van aconseguir recaptar 2.291.000 kg d'aliments arreu de Catalunya. Un equip de voluntariat de prop 13.000 persones va col·laborar en la darrera edició del Gran Recapte en més de 1.100 punts de recollida d'unes 200 poblacions.

La solidaritat del teixit empresarial i associatiu

El Banc dels Aliments també està constatant un augment de la solidaritat del teixit empresarial i associatiu. Entre les diferents fórmules de col·laboració de les empreses i organitzacions figuren: la donació d'aliments, l'organització de recaptes entre el seu personal o clients, la recollida de diners per comprar productes bàsics, el finançament de diferents projectes del Banc dels Aliments, l'organització d'activitats lúdiques i festives on s'organitzen recaptes, etc. A més de l'Obra Social "la Caixa", els diferents bancs dels aliments de Catalunya han comptat amb el suport d'organitzacions i empreses com el FC Barcelona, el Rotary Club, Endesa, Carrefour, el Col·legi d'Enginyers Agrònoms de Catalunya, l'Institut d'Investigació i Tecnologia Agroalimentària, l'Ajuntament de Barcelona, el Port de Barcelona, Caixa d'Enginyers, Grup Gallo, Llet Nostra, Marcilla, Puleva, Plusfresc, Caprabo, Borges, Gallina Blanca, Pan Bimbo i Cooperativa Abacus, entre d'altres.

Un augment de les persones ateses enmig del context de crisi

Mitjançant totes aquestes línies d'actuació, juntament amb el Pla d'ajuda alimentària de la Unió Europea, els bancs d'aliments de Catalunya van repartir 15.337.152 kg de productes bàsics entre 205.499 persones mitjançant 697 entitats beneficiàries durant el 2011, segons les darreres memòries publicades per les quatre fundacions. En nombre de beneficiaris, això suposa un augment del 11,61% respecte l'any anterior.

Aliments repartits, usuaris i entitats beneficiàries dels 4 bancs dels aliments de Catalunya (2011)

Banc dels Aliments	Beneficiaris/àries	Kg repartits	Entitats beneficiàries
Barcelona	114.816	10.161.769	311
Tarragona	23.683	2.155.383	125
Lleida	36.000	1.600.000	121
Girona	31.000	1.420.000	140
Total	205.499	15.337.152	697

3.2.2- La Creu Roja a Catalunya

La Creu Roja és una institució humanitària d'àmbit internacional, amb presència en 186 països d'arreu del món, de caràcter voluntari i d'interès públic. El Moviment Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja, amb més de 150 anys d'història, es regeix pels següents principals fonamentals: Humanitat, Imparcialitat, Neutralitat, Independència, Voluntariat, Unitat i Universalitat.

A diferència del Banc dels Aliments, la Creu Roja no és una entitat específicament dedicada als projectes d'ajuda alimentària, sinó que compta amb molts altres àmbits d'actuació. Entre ells figuren el socors i les emergències, la cooperació internacional, el foment del Drets Humans i el Dret Internacional Humanitari o l'atenció de diversos col·lectius en situació de vulnerabilitat (persones amb dificultats socioeconòmiques, amb discapacitat, amb drogodependències, sota mesures penitenciàries, etc). D'aquest darrer àmbit d'actuació, formen part els projectes d'ajuda alimentària de la Creu Roja per donar suport a les persones amb dificultats econòmiques i socials, una línia d'actuació que ha adquirit cada vegada més importància davant de l'impacte social de la crisi econòmica.

En el cas del Pla d'Ajuda alimentària de la UE, el rol de la Creu Roja a Catalunya és doble. No només és gestora del programa, sinó que moltes de les seves oficines locals i comarcals són entitats adherides al pla i reparteixen directament aliments entre persones en situació de vulnerabilitat del seu àmbit territorial. Tant en tasques de gestió com de distribució d'aliments, un equip de voluntariat de la Creu Roja de 861 persones ha col·laborat en el desenvolupament del Pla d'ajuda alimentària de 2012.

En volum d'aliments repartits i beneficiaris, el Pla d'Ajuda Alimentària de la UE és el principal programa de suport bàsic de la Creu Roja, però la institució humanitària desenvolupa altres projectes amb la mateixa finalitat. Entre ells, destaca la distribució de kits de suport social, lots amb productes alimentaris i higiènics que la Creu Roja està repartint des de finals de 2009 com a resposta a la situació de crisi socioeconòmica.

Des d'aleshores, la Creu Roja ha repartit un total de 112.054 kits i cada any ha augmentat el volum de lots repartits. Així, l'any 2010 – el primer en què els va repartir des de principis d'any- en va distribuir 17.463; el 2011, 34.896; i el 2012, 45.202. Des de 2011, la Creu Roja

també està repartint lots amb productes alimentaris bàsics a la gent gran en situació de vulnerabilitat, adaptats a les seves necessitats, que només l'any passat van arribar a 1.624 persones.

En sumar els usuaris dels kits i els lots per a gent gran amb les persones que s'han beneficiat del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE a través de la Creu Roja, també es constata el creixement global de les persones que reben suport bàsic de la institució humanitària, que han augmentat un 37% des de 2010.

En el cas dels kits de suport social, també cal destacar que la majoria d'aquests lots estan adreçats a cobrir les necessitats bàsiques de la infància, un tipus de lot que el 2012 va representar el 63% del total. La institució humanitària està prioritzant actualment les actuacions per combatre la pobresa infantil i, per aquest mateix motiu, també va iniciar l'octubre de 2012 el Programa d'emergència de suport a l'alimentació infantil, juntament amb Càritas.

L'objectiu d'aquest programa és ajudar a cobrir les quotes de menjador escolar de menors en situació de vulnerabilitat. El projecte es va iniciar amb una dotació econòmica de 500.000 euros, procedents dels fons recollits a la Marató per la Pobresa de TV3, que són gestionats a parts igual per Càritas i la Creu Roja (250.000 euros en cada cas). Amb aquest import, l'objectiu inicial era arribar a 500 infants entre les dues entitats (250 cadascuna), però actualment ja s'ha sobrepassat aquesta xifra. Per tal d'arribar a un major nombre d'infants, ambdues entitats seguiran potenciant altres iniciatives de captació de fons per a aquest projecte.

A més, cal destacar que la Creu Roja va posar en marxa l'abril de 2011 una nova Plataforma Logística Humanitària, situada a la Pobla de Claramunt (l'Anoia), per tal d'emmagatzemar els productes bàsics que després reparteix entre els persones en situació de vulnerabilitat i centralitzar les donacions de les empreses. La plataforma va néixer fruit de la confluència de dos factors: l'increment de les necessitats socials que ha provocat la crisi econòmica i l'augment de la solidaritat empresarial. Des de la seva obertura, la Plataforma ha recollit donacions de productes bàsics per valor de 1.500.000 euros.

A principis de 2011, la Creu Roja a Catalunya també va posar en marxa l'Observatori de Vulnerabilitat, que des d'aleshores està realitzant estudis per conèixer millor el perfil de les persones ateses per l'entitat i poder respondre així de forma més efectiva a les seves necessitats. En aquest sentit, cal destacar que el 4t estudi de l'Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja (gener de 2013), que analitza l'impacte de la crisi en la infància i l'entorn escolar, constata que un 38% de les famílies amb dificultats socioeconòmiques no poden pagar el menjador escolar. Aquest percentatge suposa un increment del 13% respecte el juliol de 2011, quan el primer estudi de l'Observatori ja va analitzar aquest fenomen.

Fent públiques dades com aquestes, l'Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja també pretén incidir sobre els responsables polítics amb capacitat de decidir les mesures i polítiques que afecten les persones en situació de vulnerabilitat, així com sensibilitzar el conjunt de l'opinió pública sobre les necessitats d'aquest col·lectiu.

3.2.3- Càritas

Càritas és una organització caritativa i social de l'Església Catòlica, que s'organitza en diòcesis (per això, s'utilitza el terme Càritas Diocesana). A Catalunya, existeixen 8 Càritas Diocesanes (Barcelona, Girona, Tarragona, Tortosa, Lleida, Urgell, Solsona i Vic), dins de l'àmbit d'actuació de les quals existeixen també Càritas Parroquials i Arxiprestals. Les primeres són les que treballen a nivell comunitari, en el seu entorn social més proper, mentre que les segones coordinen l'acció d'algunes de les Càritas Parroquials d'una diòcesi.

Actualment, Càritas no gestiona el Pla d'ajuda alimentària de la UE a Catalunya i la resta de l'Estat, però sí que compta amb moltes altres actuacions per cobrir les necessitats bàsiques de les persones en situació de vulnerabilitat, que es detallen a continuació.

Ajudes econòmiques per a alimentació o lliurament de productes en espècie

Arreu de Catalunya, un dels sistemes més habituals de Càritas per proporcionar ajuda alimentària és el lliurament d'ajudes econòmiques per a l'adquisició de productes bàsics, o bé el lliurament de lots d'aliments en espècie.

Càritas Diocesana de Barcelona –juntament amb les Càritas parroquials i arxiprestals d'aquesta diòcesi- van distribuir un total de 4,9 milions d'euros en ajudes per a la cobertura de necessitats bàsiques durant el 2011, un 30% més que l'any anterior, segons la darrera memòria publicada per l'entitat. Durant aquest període, Càritas Diocesana de Barcelona també va gestionar 2,5 milions d'euros, procedents del Programa Caixa Proinfància, un projecte per donar suport als menors en situació de vulnerabilitat de l'Obra Social "la Caixa", que contempla ajudes per a alimentació infantil, entre d'altres mesures.

Altres exemples són els de les Càritas Diocesanes de Tarragona i Vic. Durant el 2011, la primera va destinar 118.289,86 euros a la cobertura de necessitats bàsiques, entre elles les de manutenció, mentre que la segona va distribuir 15.934 ajudes econòmiques amb aquesta finalitat. A la diòcesi de Vic, Càritas també va organitzar durant aquest període recaptas d'aliments a localitats com Sallent, Sant Joan de les Abadesses, Manlleu i Calaf per distribuir-los posteriorment entre persones en situació de vulnerabilitat de la zona.

Menjadors socials

Càritas gestiona diversos menjadors socials en diferents punts del territori català, que ofereixen àpats calents a persones en situació de vulnerabilitat i altres serveis bàsics. Així per exemple, a la diòcesi de Tarragona, els menjadors socials de Càritas van atendre 1.353 persones el 2011.

Una altra experiència destacada és la del menjador social de Càritas a Pineda de Mar (diòcesi de Girona), on es van oferir 11.349 àpats el 2011, o la dels serveis d'aquest tipus que funcionen a la diòcesi de Barcelona. Així per exemple, fa dos anys, Càritas va obrir menjadors socials a Mollet del Vallès i Sant Cugat del Vallès, en col·laboració amb l'administració local i d'altres entitats dels municipis.

Centres de Distribució d'Aliments

Una altra línia d'actuació per proporcionar ajuda alimentària a les persones en situació de vulnerabilitat són els centres de distribució d'Aliments. Entre els equipaments d'aquest tipus, destaca el projecte del Centre de Distribució d'Aliments (CDA) de la demarcació de Girona, un espai des del qual es reparteixen productes bàsics a les persones en situació de vulnerabilitat, a més de promoure la corresponsabilitat de les famílies beneficiàries o realitzar tallers per promoure l'estalvi domèstic, la cuina econòmica i saludable o altres habilitats personals per fer front a la crisi econòmica. Aquest centre, que va atendre 4.797 famílies durant el 2011, es va posar en marxa arran d'un conveni entre Càritas, la Generalitat, la Diputació de Girona, el Banc dels Aliments i l'Obra Social "la Caixa".

El CDA funciona com un partenariat entre diversos ens locals (Ajuntaments de Girona, Salt, Figueres, Lloret i Palamós, Consorci del Gironès Salt i la Garrotxa i Consell Comarcal de l'Alt Empordà) i entitats socials dels municipis on es duu a terme (la Creu Roja a Figueres i Girona). Un altre cas similar és el del Servei de Distribució d'Aliments (SDA) de Reus, un espai on es vol centralitzar la distribució d'aliments del municipi. En aquest servei, també es promou la corresponsabilitat de les famílies que, a partir d'un barem econòmic determinat, han de pagar una quota simbòlica per accedir al servei. Tot i això, els que tenen menys ingressos hi poden accedir de forma totalment gratuïta.

Serveis d'acollida i acompanyament

Alguns dels serveis amb què Càritas ofereix ajuda alimentària s'engloben en projectes més amplis d'acollida i acompanyament. Càritas Diocesana de Barcelona va atendre un total de 54.902 persones durant el 2011 en aquests serveis, mentre que, a la diòcesis de Lleida, es va arribar a 1.121 famílies i a Tarragona, a 16.672.

Els projectes d'acollida i acompanyament contempnen diferents accions per satisfer diverses necessitats bàsiques dels usuaris (alimentació, habitatge, desplaçaments, roba, medicaments...), així com per promoure que puguin recuperar la seva autonomia personal i econòmica en el futur.

3.2.4- Les entitats socials d'àmbit local i comarcal

En l'àmbit local i comarcal, també existeixen diverses entitats socials que desenvolupen projectes per cobrir les necessitats bàsiques de les persones en situació de vulnerabilitat del seu àmbit territorial. Citar-les totes de forma exhaustiva no és factible, tenint en compte el gran nombre d'entitats que desenvolupen activitats d'aquest tipus en diferents barris, municipis o comarques, així com la inexistència d'una base de dades que englobi totes les organitzacions que ofereixen aquest servei arreu de Catalunya.

Això no obstant, sí que és possible determinar la tipologia d'entitats que ofereixen aquest tipus d'ajuda a Catalunya, entre les quals figuren les següents: parròquies i altres entitats religioses, organitzacions solidàries, entitats socials, obres socials d'entitats financeres, centres oberts, associacions, llars d'infants, centres juvenils, hospitals, associacions d'ajuda a toxicòmans, residències maternals, associacions de veïns, llars d'avis i associacions de gent gran, entre d'altres.

Algunes entitats d'aquest tipus reben productes bàsics procedents del Pla d'Ajuda Alimentària de la UE - a través de la Creu Roja o el Banc dels Aliments-, o bé de recaptés d'aliments o d'actuacions per aprofitar els excedents impulsades pel Banc dels Aliments. A més, en alguns casos, aquestes entitats organitzen recaptés d'aliments o gestionen menjadors socials en diferents municipis i comarques.

3.2.5- Les ajudes per a alimentació de l'administració pública

A més dels projectes de les entitats del Tercer Sector, cal destacar que l'administració pública també ofereix ajudes per cobrir necessitats alimentàries i bàsiques arreu de Catalunya.

D'una banda, les institucions públiques contribueixen a finançar alguns dels projectes d'ajuda alimentària i bàsica de les entitats socials. Així per exemple, l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (ICASS) del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat va obrir una convocatòria de subvencions per a projectes de lluita contra la pobresa de les entitats socials – entre ells els de cobertura de necessitats alimentàries-, mitjançant la qual va concedir 5 milions d'euros amb aquesta finalitat durant el 2012.

D'altra banda, l'administració pública també compta amb diversos serveis per satisfer necessitats alimentàries, com els menjadors socials municipals d'algunes localitats, o atorga ajudes econòmiques amb aquesta finalitat. En aquest sentit, cal destacar que diversos ajuntaments i consells comarcals concedeixen ajuts d'urgència social, prestacions econòmiques puntuals adreçades a persones o famílies que, per una causa sobrevinguda, es troben en una situació de necessitat urgent i de risc social greu. Aquests ajuts serveixen per cobrir necessitats bàsiques i de subsistència, com ara l'alimentació, el vestuari, l'habitatge o productes farmacèutic. Aquestes ajudes, cofinançades pel Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat, van arribar a 560.057 persones durant el 2011.

Un altre exemple és el de les beques públiques de menjador, finançades pel Departament d'Ensenyament i gestionades pels diversos consells comarcals i pel Consorci d'Educació de Barcelona (en el cas de la ciutat de Barcelona). Això no obstant, segons dades del Síndic de Gregues, la partida pressupostària destinada als ajuts de menjador escolar ha anat a la baixa des del curs 2009-2010. Durant aquest curs, es va aprovar una partida extraordinària de 15 milions d'euros per afrontar l'augment de sol·licituds de la beca de menjador, que es va reduir a 12 milions un any després i es va eliminar completament el curs 2011/2012.

Segons el Síndic, aquesta reducció pressupostària ha generat un dèficit de provisió de beques de menjador a famílies en situació de dificultat. En aquest sentit, cal detenir en compte que el nombre de sol·licituds de beques de menjador es va doblar entre els anys 2006 i 2011, passant de 6.000 a 12.000. Els increments més pronunciats s'han produït des de l'any 2008, quan va començar la crisi econòmica, amb un increment interanual de prop del 25% durant els cursos 2008/2009 i 2009/2010.

Tal com s'ha comentat anteriorment, davant d'aquesta situació, dues entitats socials, la Creu Roja i Càritas, han impulsat per primera vegada un projecte per ajudar a cobrir la quota del menjador escolar d'infants en situació de vulnerabilitat durant aquest curs escolar.

3.2.6- La Taula dels Excedents Alimentaris

A banda de les entitats del Tercer Sector i l'administració pública, molts altres actors socials i econòmics estan involucrats en les actuacions d'ajuda alimentària, especialment en l'aprofitament d'excedents. Entre ells, figuren les empreses agroalimentàries, les cadenes de distribució (hipermercats i supermercats), el comerç de proximitat, les associacions de consumidors, el sector agrícola, l'administració pública.

La col·laboració de tots aquests actors socials i econòmics és fonamental per reduir el malbarament alimentari, motiu pel qual es va constituir l'anomenada Taula dels Excedents Alimentaris el juliol de 2012. La nova Taula està integrada per les principals entitats socials que desenvolupen programes d'ajuda alimentària a Catalunya (Creu Roja, Càritas i la Fundació Banc dels Aliments de Barcelona), a més de diversos agents del món alimentari (Unió de Pagesos, PIMEC, Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, Consell d'Empreses Distribuïdores d'Alimentació de Catalunya i Coordinadora d'Usuaris de la Salut Pública), la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis. Per part de la Generalitat, també formen part d'aquesta Taula els Departaments de Benestar Social i Família, Empresa i Ocupació, Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural.

Un dels principals objectius d'aquesta Taula és preveure l'impacte que tindran els canvis del Pla d'ajuda alimentària de la UE previstos per a l'any 2014 i planificar les actuacions necessàries per adaptar-se al nou escenari. La Taula també pretén millorar l'aprofitament d'excedents alimentaris i fomentar les donacions de productes bàsics per part de les empreses, accions que podrien contribuir a pal·liar la previsible davallada dels fons europeus a partir de l'any vinent.

4- Conclusions i propostes d'actuació

L'anàlisi de les necessitats d'ajuda alimentària i dels programes que existeixen actualment a Catalunya per fer-hi front, desenvolupat en les pàgines anteriors, posa clarament de manifest que cal reforçar urgentment aquest tipus de projectes de cara al futur.

Cada vegada més persones sol·liciten ajut alimentari, com evidencien les dades dels bancs dels aliments, la Creu Roja o Càritas, així com diverses estadístiques oficials. En aquest sentit, cal recordar que l'Idescat ha constatat que la proporció de persones que no poden menjar carn, pollastre o peix almenys un cop cada dos dies ha crescut de l'1,4 al 3,4% entre 2009 i 2011.

El motiu d'aquest increment de les necessitats alimentàries és doble. D'una banda, la crisi està provocant un augment de la taxa d'atur, que s'ha doblat a Catalunya durant els darrers 4 anys fins arribar al 23,94%, i de la proporció de persones que viuen sota el llindar de la pobresa, que ja representa 1 de cada 5 catalans. D'altra banda, s'ha reduït el pressupost de diverses polítiques, serveis i prestacions públiques, cosa que també ha anat en detriment de les condicions de vida de la població. Fins i tot, la UE té previst reduir prop del 30% el pressupost del seu Pla d'Ajuda Alimentària a partir de 2014.

Davant d'aquesta situació, és evident que cal cercar alternatives al Pla d'Ajuda Alimentària de la UE, en les quals ja està treballant la nova Taula d'Excedents Alimentaris. Entre les propostes de la Taula, figuren promoure els recaptos d'aliments, les donacions de productes bàsics per part de les empreses o les mesures per evitar el malbarament alimentari.

Per tal de d'incentivar la col·laboració del sector privat, la Taula vol realitzar accions de sensibilització que promoguin les donacions de productes bàsics i d'altres que ajudin a visibilitzar la Responsabilitat Social Corporativa de les empreses. Així mateix, es proposa fer major difusió dels avantatges i desgravacions fiscals que poden tenir les empreses que facin donacions, o reformar la Llei de mecenatge perquè augmentin les desgravacions per a determinats tipus de donacions socials.

Un altre objectiu de la Taula és subscriure convenis amb empreses del sector agroalimentari, cadenes de distribució i comerços per reduir el malbarament alimentari, ja que cada any es desaprofiten 262.471 tones de menjar a Catalunya. Així ho indica l'estudi "Un consum responsable dels aliments" del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat i l'Agència de Residus de Catalunya (novembre de 2011).

Aquest estudi també planteja diverses propostes per reduir el malbarament alimentari, entre les quals figuren: planificar les compres, consumir productes locals i de temporada, tenir en compte les necessitats de les llars monoparentals o unipersonals, adequar les racions dels restaurants a les demandes del client, controlar la cadena del fred durant el transport de refrigerats i congelats i millorar la previsió de les vendes, entre d'altres.

També es contemplen diverses mesures per cobrir les necessitats bàsiques d'alimentació al Document de Bases del Pacte per a la Lluita contra la Pobresa – en el qual s'ha de basar el Pacte Nacional per a la Lluita contra la Pobresa, encara pendent d'aprovació-. Entre elles figuren incloure la cobertura d'aquestes necessitats a la Cartera de serveis socials per tal que aquest dret estigui més protegit; donar suport als serveis socials bàsics per tal que puguin donar aquesta tipus d'ajuda a les famílies; i millorar i potenciar els serveis de distribució d'aliments. En el cas dels infants, el document aposta per reforçar les ajudes per a alimentació i per potenciar les beques de menjador.

Per accelerar l'aplicació d'aquestes mesures, la Taula del Tercer Sector Social insisteix en l'aprovació del Pacte Nacional per a la Lluita contra la Pobresa, tal com recull el document que va presentar abans de les eleccions autonòmiques del 25 de novembre, amb propostes per a la present legislatura.

Aquest document també reclama que es mantingui el subsidi d'atur i que es garanteixi una cobertura mínima a les persones que ja hagin esgotat aquesta prestació. Per això, s'aposta per redissenar la Llei de la Renda Mínima d'Inserció i per establir "una nova prestació per a les persones vulnerables que no tinguin perfil laboral". En aquest sentit, cal destacar que l'article 23.4 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix: "les persones o les famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els asseguri els mínims d'una vida digna, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen".

Aquest article estatutari continua sense desplegar-se i, a hores d'ara, el Govern no considera viable la seva implementació. Tot i això, el Parlament de Catalunya ha admès a tràmit el març de 2013 una Iniciativa Legislativa Popular (ILP) que defensa la creació de la Renda Garantida de Ciutadania, impulsada per una Comissió Promotora que integren diverses personalitats del món polític, sindical, associatiu o universitari.

Entre les propostes de la Taula del Tercer Sector per a la present legislatura, també figuren altres mesures de caràcter més estructural, com ara prioritzar la inversió social, establir una nova estratègia per a la igualtat d'oportunitats en l'accés al mercat de treball i impulsar diverses mesures per garantir el dret a l'habitatge. A més, per finançar aquestes polítiques públiques, la Taula reclama que es dugui a terme una reforma fiscal en profunditat que acabi

amb les enormes desigualtats socials que existeixen en l'actualitat o que es racionalitzi l'estructura administrativa per poder destinar més recursos al servei de les persones.

En definitiva, juntament amb les mesures per cobrir les necessitats més urgents de la ciutadania, cal adoptar mesures i polítiques que contribueixen a reduir les desigualtats, generar ocupació i fomentar la cohesió social. Només així es podrà evitar que continuïn creixent les persones que necessiten ajuda per cobrir les seves necessitats alimentàries i bàsiques de cara al futur.

Dossiers del Tercer Sector

Podeu trobar més dossiers a:
www.tercersector.cat

Autora: Irene Peiró i Compains

Fonts:

Associació Banc dels Aliments de Lleida. *Informe anual 2011*.
 Banc dels Aliments de les comarques de Girona. *Memòria anual 2011*.
 Càritas Diocesana de Barcelona. *Memòria 2011*.
 Càritas Diocesana de Girona. *Memòria 2011*.
 Càritas Diocesana de Lleida. *Memòria 2011*.
 Càritas Diocesana de Tarragona. *Memòria 2011*.
 Càritas Diocesana de Vic. *Memòria 2011*.
 Creu Roja a Catalunya. *Memòria 2011*.
 Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya. *Document de bases del Pacte per a la lluita contra la pobresa a Catalunya, 2012*.
 Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. *Propostes per a prevenir i evitar el malbaratament alimentari, 2011*.
 Diputació de Barcelona; IERMB; AMB. *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2011*.
 Fundació Banc dels Aliments de Barcelona. *Memòria anual 2011*.
 Fundació Banc dels Aliments de Tarragona. *Memòria anual 2011*.
 Institut Nacional d'Estadística. *Enquesta de Condicions de Vida, 2012*.
 Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya. *L'impacte de la crisi en la infància i l'entorn escolar (4t estudi), 2013*.
 Síndic de Greuges de Catalunya. *Informe al Parlament 2011*.
 Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya. *Prioritzar la inversió social. Les 30 propostes del Tercer Sector Social als partits polítics (25-N), 2012*.